

De Vries

voor de verkeerde idealen, om niet te spreken van idolen, afgoden: nationalisme, communisme, fundamentalisme en egoïsme van machthebbers. Het is daarom goed om anno Domini 2000 te bedenken dat aan het "vrede op aarde" een regel voorafging: Ere zij God. Het is de overtuiging van onze fracties dat het ene niet zonder het andere te bereiken valt. En het is onze wens dat daarvan ook iets zal doorklinken in het beleid van deze bewindslie-den.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 13.10 uur tot 14.40 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat de behandeling van het wetsvoorstel Gemeentelijke herindeling van Twente (26353) volgende week niet doorgaat. Deze behandeling zal plaatsvinden op maandag 17 april 's avonds of dinsdag 18 april. Dit betekent dat er volgende week geen plenaire vergadering is. Wel zullen er die dag commissievergaderingen plaatsvinden. Dat laatste is onder andere noodzakelijk in verband met de voorbereiding van de wetsvoorstellen die samenhangen met het Europees kampioenschap voetbal, welke geacht worden te worden behandeld op hetzij maandagavond 17 april hetzij dinsdag 18 april.

Aan de orde is de **stemming over de motie-Van Gennip c.s. over de grondpolitiek (26800-XI, EK nr. 107a)**.

(Zie vergadering van 21 maart 2000.)

Deze motie wordt met algemene stemmen aangenomen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2000 (26800-V)**.

De beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Van Aartsen**: Voorzitter!

Het verheugt ons in deze nieuwe eeuw weer met uw Kamer van gedachten te mogen wisselen over het buitenlands beleid. De interventies van de geachte afgevaardigden hebben een zeer breed scala van onderwerpen beslagen en geven aanleiding tot overdenking, in ieder geval voor mijzelf. Aan het begin van mijn beantwoording wil ik de heer Van Thijn gelukwensen met zijn maidenspeech, die hij vandaag in de Kamer heeft gehouden. Ik kan dat uiteraard doen namens de collega voor Ontwikkelingssamenwerking en de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

In vele publicaties, vooral bij de eeuwwisseling, is het thema aan de orde gekomen van de globaliserende wereld, de globaliserende economie en de effecten daarvan op ons deel van de wereld. Het is een globaliserende wereld in verandering; een wereld die in toenemende mate universeler wordt. Op het snijvlak van die thema's komen wij de vraag tegen hoe de moderne staatssoevereiniteit kan worden verenigd met de universaliteit van mensenrechten. Daarover hebben de geachte afgevaardigden Van Thijn en De Vries vanochtend zeer uitvoerig gesproken. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, een aantal collega's en ikzelf hebben in onze respectieve speeches bij de Algemene Vergadering voor de Verenigde Naties in september 1999 het vinden van een gemeenschappelijke aanpak van grootschalige en grove schendingen van mensenrechten een van de belangrijkste uitdagingen genoemd voor de Veiligheidsraad en voor de Verenigde Naties in de toen nog aanstaande nieuwe eeuw. Staten blijken weliswaar eerder geneigd te zijn tot interventie over te gaan bij grootschalige en grove schendingen van mensenrechten, maar gaan daarbij in het algemeen ervan uit dat dit dient te geschieden met toestemming van de Veiligheidsraad.

Voor het vastleggen van het uitgangspunt dat een interventie geheel zonder mandaat van de Veiligheidsraad als uitzondering op de regel mogelijk moet zijn, alsmede voor het opstellen van criteria voor een dergelijke interventie bestaat momenteel, bij de huidige stand van zaken van het debat, onvoldoende draagvlak. Desalniettemin blijken ook tegenstanders van een humanitaire interventie zonder mandaat van de

Veiligheidsraad te beseffen dat de kans op eigenmachtig of eenzijdig optreden van landen of groepen van landen groter wordt, naarmate de Veiligheidsraad minder in staat is grootschalige en grove mensenrechtenschendingen te voorkomen of te stoppen.

Er lijkt daarom de geneigdheid te bestaan om de Veiligheidsraad een effectievere rol te laten spelen op dit terrein. De Veiligheidsraad zou een slagvaardiger rol moeten kunnen spelen. Daar heb ik bij mijn interventie in de Algemene vergadering in september voor gepleit. De Nederlandse regering heeft hiervoor net als de Duitse regering suggesties gedaan. Het is uiteraard ons beider bedoeling om dit in de komende periode nader uit te werken. Centraal staat het zoeken naar een nieuw evenwicht tussen het eerbiedigen van de soevereiniteit van de staat of het non-interventiebeginsel en het eerbiedigen en beschermen van fundamentele rechten van het individu.

Sinds het eind van de Koude Oorlog hebben de Verenigde Naties verschillende malen een afweging tussen deze twee uitgangspunten moeten maken. Daarbij is het non-interventiebeginsel aan enige erosie onderhevig. Sneller dan in het verleden spreekt de Veiligheidsraad van een bedreiging van de vrede. Ik meen dat dat artikel 39 van het handvest is. Het gaat dan om die gevallen waarin sprake is van grootschalige, grove, maar ook structurele mensenrechtenschendingen. Dat geldt des te meer wanneer hierbij ook grensoverschrijdende vluchtelingenstromen dreigen te ontstaan.

De Nederlandse regering wil een actieve bijdrage leveren aan de huidige discussie over de humanitaire interventie. Deze discussie zou naar Nederlands oordeel op langere termijn moeten leiden tot internationale overeenstemming over de vraag onder welke voorwaarden een humanitaire interventie kan plaatsvinden.

Voortbouwend op die inbreng tijdens de Algemene vergadering van de VN is een eerste initiatief geweest het in november vorig jaar organiseren in Scheveningen van een besloten, kleinschalig seminar met deelnemers met name uit NAVO-landen. Daar is een aantal criteria opgesteld voor het plegen van een humanitaire interventie. Een tweede